Dialogus inter rationem et conscientiam exorta. Utrũ quãdo ac quibus motiuis Missa celebranda abstinẽdaue sit.

Inc. 406

IBP 3652

143545

Dialogus inter ratio nem et conſcientiam exorta. Utrũ quãdo ac quibus motiuis Miſſa celebranda abſtinẽ daue ſit.

Dialogus seu disceptatio

perutilis disertissimi sacre pagine pfessoris magistri Mat thei de Cracouia inter Rationem et Conscientiā exorta. Utrū quādo ac quibus motiuis missa celebrāda abstinen daue sit feliciter incipit.

Ultorū tam clericoꝝ ꝙ laicoꝝ q̄rela est nō mo dica. occupatio grauis. Et q̄stio dubiosa. quō q̄s se habere debeat in celebrādo vel cōicando Quādo vicȝ accedere. Quō accedētes moti vel dispositi esse. Aut q̄bꝫ motiuis vel indispositōibꝫ abstine re debeāt. et an meliꝰ sit ꝯtinue sumere corpꝰ xp̄i. frequēter aut raro. De tam vtili ꝛ multis q̄dammodo necessaria ma teria sepe interrogās. pluries interrogatus. audiui varia et vidi. Nec tñ adhuc sic quietꝰ sum q̄n sepe disceptē ꝛ litigē in meipso. Iā volo accedere iā nolo. hinc attrahor. illinc re trahor. nūc spe diuine miscōie animor vt faciā. nūc timore misere ꝯsciē. aut districti iudicij terreor vt dimittā. et ita ne scio q̄d deo magꝭ placeat. q̄d mihi magis expediat. Uereor me sepiꝰ accedere dū abstinendū est. ꝛ dū accedendū ē omit tere. immo qn̄ꝙ tādiu disputādo mecū dubito ꝙ ex ipsa di sputatōe tp̄s trāsit vel al's impedimētū occurrit ꝛ negligo. Licȝ aūt his dubijs ꝛ tot ambiguitatibꝫ ꝯsciaꝝ satisfacere nō valeā. ꝛ hec lis nonnūꝙ valde bona sit. qꝛ ex ea ꝯsurgit discussio ꝯsciē vt ꝓbet homo seipsum. qꝛ tñ ꝯscia qn̄ꝙ erro nea vel nimis scrupulosa ē. ꝛ ad vnā ꝑtē tali motiuo moue tur q̄ vel ad oppositā ꝑtē vel nihil oīno moueri deberet. Ic circo visum ē mihi (iudicet q̄ voluerit) an bñ vel male ꝙ nō est oīno ociosum aut sup̄fluū. audita lecta et cogitata ꝛ q̄ ad huc deꝰ dare pōt ꝓut ipse iuuare dignabit in vnū q̄si duelli circulū ꝯportare. Et vtriusꝙ ꝑtis motiua q̄si q̄dā disputa tionis luctamie collidere. si forte ex hac ꝯcertatōe magꝭ ap pareat q̄ ꝑs fortiores rōnes hēat. ꝛ ꝑ ꝯsequēs cui hō magꝭ debeat ꝯsentire. et qꝛ in duello vel luctu debet esse pars in uadēs. ꝑsona defendēs. et arbiter diffiniēs. Sit ratio q̄ ꝑ

deprecatur ad optima aggrediēs. Sit cōsciētia vel remor
dens vel timida. se defendēs. Illa est em̄ q̄ cōmuniter a cō/
munione retrahit vel retrahit. Sic volūtas supabitur. iu/
dicās q̄ earū triumphet. Et ex hoc eligēs q̄d sit agendum.
Aggrediat ergo ratio ꝯsciā; vtpote minus iuste agentē
vel nimis timidā/in hec verba. Ratio. Quare a tā nobi
li. a sancto ac salubri ope abstines. et sic fugis a facie dñi q̄
sic nobis appropinquare voluit. ꝛ p nature nr̄e assumptio
nis ꝛ hāc sacrā ꝯmunionē p quā sic nobiscū esse vsq; ad cō
summationē seculi repromisit. q: non est alia natio q̄ habe
at deos appropinquātes sibi sicut adest nobis de⁹ noster.
Consciētia. Et q̄re deberē accedere. Ratio. Nullam
ne causam habes q̄ te ad accedendū indicat Consciētia
Habeo quidē motiua q̄ me sepe multū inclinant. habeo et
alia q̄ me retrahūt vel retardāt. Et q: nondū video q̄ magl
rationabilia ꝛ sequēda sint. Hinc est q: in illo dubio ꝯstitu
ta dimitto. Ratio. Quare in isto dubio abstines ꝛ non
magis oppositā; ptē eligis ꝛ accedis. Conscia. Ardua
res est corp⁹ dñicum suscipe ꝛ nullatenus attemptāda nisi
puia bona rōne. Ad dimissionē vero videt sufficere si q̄s n̄
habeat pponderantē rationi q̄ magis ad accedendū q̄ ab/
stinendū esse psuadeat. quā q: nondū habeo abstinendu;
meli⁹ esse decerno. Ratio. Dic rationes ad accedendu;
inclinātes. Conscia. Has a te audire expecto ex q̄ mecum
certamen vis ingredi. ꝛ me nō tāq; recte agentē repreben/
dere qd̄ abstineo. Motiua em̄ dubia et responsiones ptis
mee. quā velut irrationabilē reputas. adducā. ꝛ tuas p/
posse rationes elidā Ratio. Placet qd̄ dicis dummodo
nō pteruire sed id qd̄ rōnis est seq̄ volueris ꝛ magis ratio/
nabilib; motiuis ꝯsentire. Conscia. Putas me libēter
ꝛ sine graui pena. rixe hui⁹ ferre miseriā. ꝛ non magis q̄eta
esse velle; ꝛ certa. quā sic in dubio fluctuare. Certa igit sis
q: cū gaudio ꝛ gratiarū actione recipiā de quacūq; etiā pte
reddideris me securā. Ratio. Certitudinē non pmitto. sed
hoc debet tibi sufficere si rationabilius esse q: accedas q̄ q:

hoc debꝫ tibi sufficere. si rationabilius esse ꝙ accedas quã
ꝙ abstineas potero persuadere Conscientia. Optime
contentabor. Ratio. Dic ergo nunqd non mouet te sa
tis tanta vtilitas ꝛ consolatio totius ecclesie ꝑ qua institu/
tum est officiũ misse. Consciẽtia. Que est illa. Ratio
Qui hanc ignorat nihil miri est si minus ad celebrandũ
afficiť. Et si aliq̃d intelligo vel fide concipio. minus vti/
ꝗ est quã scire velim vel debeam desidero aũt ex collatione
tua amplius erudiri Ratio. Sacramentũ corporis xpi est
redemptori nostri ꝛ redemptionis memoriale dulcissimuꝫ
pignus hereditatis eterne. future iocunditatis amabile ꝑ/
ludium. ara sponse. iocale diuinũ celitus ei donatũ. Eccle/
sie militãtis cũ triumphante suaue glutinũ. ꝛ vnio frater/
nalis. dũ eandẽ dulcedinẽ qua illa fruitur sine velamento.
Ista habet sub mirabili sacramẽto. cũ veritas ibi reuelata
hic habeť palliata. Licet aũt diuersimode habeať. Idẽ tñ
indubitãter est qđ ꝛ de q̃ gaudiũ hic est illic habeť vtrobiq̃
veraciter pñs est. Sed illic sub inuisibili specie feliciter vi/
detur hic sub specie visibili mirabiliter occultatur. Et si il/
la celestis hierusalẽ habet deũ suũ iocundiꝰ. Ista in terris
militãs habet eũ mirabiliꝰ. Illa habet omnino secure. ista
multũ ꝓficue. Illa feliciter. ista salubriť. Et si illa in hoc ꝑ/
uilegiata est qꝛ non potest sicut ista deficere. nec vltra spon
sum amittere. habet ꝛ ista qđ illa non habet. qꝛ pt mire ꝓfi/
cere ꝛ dilectũ amplius possidere. Quis aũt estimare suffici
at q̃ta vtilitas ꝛ consolatio ecclesie sancte veniat. dũ tm̃ bo
num quasi de celis ei mittitur ꝛ ꝑ fidelẽ ministrũ pñtatur.
Putas etiã quãte dulcedinis ꝛ iocunditatis est tante rei sa
cramentũ verbo ꝯficere. habere ꝑ oculis. ꝯtrectare manibꝫ
ore sumere. ꝛ alijs ministrare. Et in hoc inre. tam sibi di/
lectos sibi spõsum ꝛ sponsam paranymphũ amoris ꝛ me/
diatorẽ existere grata oratio vota sponse q̃bus dilecti sui ꝑ
sentiã vehementer affectat sponso deferre simul ꝛ referre. et
mox reportare sponse plenã sponsi gratiã. qua paratꝰ est ei
desideriũ cordis eius tribuere. exhibere presentiã et venire

immo ministro ɔmitttere. vt ipsum sponsum sponse p̄sen-
tet. Quō p̄t sponsa non amare tā vtilē sibi ministrū; quin
cū sponso cordialiter recōmendat. Aut quō sponsus ipse n̄
diliget eū in tam grato ꝛ amabili sibi seruitio occupatum.
Multū censet diligi cui tā secreta tā nobilia ɔmittunt. Ut
aūt cognoscas quāta sit ad talē ministrū beniuolētia vtri-
usqꝫ. Ecce sponsus tribuit ꝛ sponsa annuit ac vice sua com
mittit vt magnū illud bonū qđ sponse transmittit ipse sū-
mat pticipet ꝛ ipso fruat. q̄ tāto placeret ampli⁹ quāto dul
cius frueret. Est ꝛ aliud non minus allectiuū qđ tn̄ ex eadē
radice consurgit. Quis est em̄ quē non merito delectare de
beat occasionē prebere deuotis affectib9. suspirijs ꝛ ɔpun-
ctionib9 ꝛ seruire fidelib9 ad tot ꝛ ad tātas oblationes spūa
les quas habent misse astando. corp⁹ christi vidēdo. reue-
renter adorando. ꝛ memoriā agēdo sue sanctissime passio-
nis. maxime cū minister oīno sperare possit ꝛ debeat qꝫ fide
les deuotionē quā eo ministrāte pcipiūt non nihil in eum
saltē optādo refundāt. Sed si nō sufficit motiuū alliciens
accedat quasi cogens. Nonne cunctis sacerdotibus com-
missum est tanti ministerij officium vt illud offerant ꝑ vi-
uis ꝛ mortuis. in memoriam dominice passionis dicente
dn̄o. hoc facite in meā ɔmemorationē. Et si officium eoꝝ
necesse est vel vtile sancte matri ecclesie. cur illud ei volūt
subtrahere ꝛ negligere sine causa. ꝓpter qđ ipsa eos eligit et
tantā contulit dignitatē. Si non reputāt illud necessariū
vel vtile cur assumere voluerūt. Nonne etiā quasi conducti
vident ꝑ xp̄i fideles q̄ ad hoc sacerdotib9 vite stipēdia con-
ferunt ꝛ beneficiāt. vt ab his magis liberi ꝑ ipsoꝝ salute d̄
acceptabile sacrificiū offerāt. Alie eni orōes eoꝝ nō plus
et aliq n̄ minus valēt orationib9 deuotoꝝ supplicū. nisi in
quātum gerunt officiū ecclesie ꝛ representāt psonā. et quō
melius ꝑ benefactorib9 oratoribus ꝛ amicis satisfacere aut
q̄d gratius exhibere eis. aut qđ ꝑ ipsoꝝ vel ꝓprijs peccatis
sacrificiū maius pn̄t offerre. Hec sunt q̄ non solū vtilitate

inducere sed necessitate quasi ad frequentē celebrationem compellere eos videntur. presertim cum periculū sit in mora. et de facili infirmitas irregularitas aut alios defectus vel impedimentū possit incurrere. ita ꝙ diu aut forte nūꝗ celebrare contingat. Conscietia. Multū ꝯuenienter presbyterio ꝙtum est ex parte officij vel beneficij celebrandū esse suasisti. Ratio. Constat ergo qđ presbyter tota diligentia conari debet vt celebret. nec abstinere nisi causaȝ habeat abstrahentē. Conscia. Non solū non video quomodo id negē sed vltra modū mirari incipio ꝙ presbyteri talia non aduertūt. vł si aduertūt quō multi tā faciliter ex minimis causis missas omittūt. accedūt tam difficulter et leuissime se retrahi vel impediri ꝑmittūt. Ratio. Non irrationabiliter moueris contra teipsam. si tñ causa moueris contra teipsam. Nam cum te huius officij cura angat. ꝙd cause habes vt iudices abstinendū. Conscia. Aduerto ꝙ a me causas habere velles retrahētes. cum ego magis cupiam a te inducentes audire. veruntamē ne ꝑteruirer condictum violare aut non seruare videar. respondeo. ꝙ sicut ratio tua ad eum qui presbyter non est nulla esse videt̃. sic ad eum presbyterū qui non est presbytero vł laico indispositus est. nullā efficaciam habere ꝓbatur. Celebrare enim quātumlibet in se sanctum ecclesie proficuum et mihi tanꝙ sacerdoti commissum sit. ego tamen talem indispositionem habens propter quam laico non expediret cōmunicare vel licite possum nec debeo eo ꝙ sacerdos sum accedere Sacerdotium enim auctoritatem celebrandi tribuit non sanctitatem sacerdos quia peccator et ad celebrandum minus dign⁹ et si corā hoīb₉ celebrare ꝑmittit̃ corā deo tñ id agere districte ꝓhibet̃. et si fecerit iudiciū sibi māducat et bibit. Absit igit̃ vt cū damnatōnis mee ꝑiculo alioꝝ saluti ꝓuideā. cū nil ꝓsit homini si vniuersuȝ mundū lucret̃ anime vero sue detrimentū patiat̃. Nisi ergo ꝓbaueris ꝙ mihi vt christiano cōmunicare conueniat celebrandū esse rōe offi

q̄ non conuinces. Ratio. Satis auges mihi laborem
Consci̅a. Tu me puocasti. Ratio. Placet tibi q̄ cesse
Consciētia. Nequaq̄. Sed magis ⁊ vehemēter audire
cupio si tā magna ac dulcia habeat incitamēta. nō p̄sbyter
qualia p presbyterio adduxisti. q̄ si talia fuerint redargutā
me fatebor ⁊ victā. Ratio. Non potest esse equale q̄ oīa
q̄ mouere pñt christianū quemcūq̄. etiā presbytero cōue-
niunt. sed vltra hoc habet dignitas sacerdotū. Bene aūt ti
bi debet sufficere si p̄cipua ⁊ maxima motiua q̄ habet p̄sby
ter habet ⁊ q̄libet christianus. vel saltē sufficiētia motiua ⁊
fortiora p ista pte q̄ alia. Consci̅a. Bene ɔtentabor. Ra
tio. Credis in hoc sacramēto panē celestē dari. continentē
in se omne delectamentū ⁊ omnē suauitatē saporis. Con
scientia. Quis de hoc dubitabit nisi incredulus cū hoc di-
cat sacra scriptura Ratio. Desideras ne illā delectationē
pcipere ⁊ gustare dulcedinē Consci̅a. Nescio cur de hoc
queris nisi ludēdo Ratio. Minime ludo. non em̄ sum⁹
in tali materia sed q̄ scire possum responsiones tuas prio-
res: An habeas motiua q̄ te retrahāt a tante gustu dulcedi
nis. Consci̅a. Intelligo q̄ occulte me subsannando re-
darguis. sed ne a pposito nostro distrahamur ad alia. q̄so te
de hoc non queras. Nam q̄ uis peccatis ⁊ vicijs meis ab
hac dulci consolatōe secludar. Ipsa tñ est quā summe desi-
dero quā in omnib⁹ studijs ⁊ exercitijs meis q̄ro ⁊ optime
laboro. Ratio. Iuste moueris ⁊ bonū est desideriū. Et si
cut mirandū esset si hoc desideriū non haberes. sic non mi
nus mirabile videt̄ q̄ habēs tale desideriū a sumptione il-
lius sacramenti te remoues in quo scis aut credis illā suaui
tatem quam queris. verissime contineri. Cui em̄ non mi-
rum videatur si quis vinum appeteret ⁊ vas nollet tange
re in quo esset. Conscientia. Omnino concluderes si so
lum hic vel melius q̄ alibi hauriretur illa dulcedo. Nunc
aūt aliq̄tiēs alijs exercitijs ⁊ p alia media meli⁹ videt̄ posse
hauriri illa dulcedo: vtpote in secreta oratōe q̄ in celebra
tione solenni. Nam q̄n q̄ genu flectentes in angulo plus

deuotionis ꝛ ꝯsolationis ꝑcipiūt ꝙ̄ pr̄sbyter celebrās in al
tari. Ratio. Licet aliqn̄ celebrās actionē distractōis ha
beat. ceteris tn̄ paribꝫ esse non p̄t ꝙ q̄s magis ꝓmotiuū ad
deuotionē habeat ꝑ alia media ꝙ̄ ꝑ istud. p̄ntia em̄ corpis
xp̄i sub hoc sacramēto q̄ ad excitandū deuotionē ordinata
est. Si non ē ꝓmotiua ad gratiā. nequaꝙ̄ est impeditiua
ꝙ̄tū est ex pte sua Consciā. Si nescio cū magis alibi ꝙ̄
hic. eque ignoro cū magis hic ꝙ̄ alibi sit q̄renda Ratio
Quia hic est fons totiꝰ dulcoris ꝛ gratie. Hic gr̄a magis ī
fonte suo bibit. immo fons ipse pietatis ꝛ misericordie su/
mitur ac totiꝰ boni plenitudo. Nihil aūt rationis habꝫ ri
uum q̄rere. et fontē deserere dū pōt haberi. Esto igit ꝙ ali/
bi tā bn̄ possit haberi qd̄ q̄rit. meliꝰ tamē iocundiꝰ ꝛ securi
us ē arborē simul ꝛ fructū ꝙ̄ solū fructū hr̄e Consciētia
O ꝙ̄ multi hūc fontē suscipiūt q̄ de eiꝰ dulcedine nihil sci/
unt. Fons ergo dici potest ꝛ in veritate est. Non tamē qui
dem patens sed signatus. Sicut scriptum est. Ortus con/
clusus. fons signatus. Ratio. Ita est vt dicis de his
qui ad exteriora effusi. ad intra non respiciunt. Quos si/
miles ei dixerim q̄ nucleū naturaliter dulcē sumere volen/
tes. dū non ꝯminuūt. sed simul cū testa degluciūt nihil ꝑci
pere possunt latentis intra dulcedinis. Sic reuera ꝛ mul/
to amplius in gustu sp̄ūali est vbi ipsa ꝯsideratio mastica
tionis locū habet ita ꝙ sine ipsa sapidū nihil est. de illis ve
ro q̄ ꝯsiderāt id qd̄ tractāt ꝛ sumūt non estimo ꝙ loquaris.
Consciā. Immo et de eis q̄ valde conant aduertere ꝛ libē
tissime degustarent. Nec hoc de ꝑegrina testimonia q̄rere
necesse est. Tu em̄ ipsa testis es, et melius me nosti q̄tiens
ad hūc fontē accessimꝰ, instabamus. ꝛ cū afflictione cona/
bamur. Nihil tamē reportauimꝰ nisi cor trepidū durū ꝛ tri
ste. In his aūt ego nullā cognosco dulcedinē. Tu si aliud
sapis edicito Ratio. Non erat intentōis mee ꝓbare dul
cedinē esse cordis tui sed sacramēti. Si ergo dulcis ꝛ rectꝰ
est dominꝰ immo ipsa dulcedo. quomodo p̄t sumi sine dul
cedine. Consciā. Sit quātumlibet in se dulcis. ego si dul/

cedinem non percipio quomodo dulcē esse mihi vel adesse dulcedinē iudicabo. Ratio. Audes dicere te nunq̄ sa/cramēti huius pcepisse dulcedinē. Conscia. Fateor (vt verū dicā) et ne ingrata iudicer nonnūq̄ dulcē affectū me habuisse ante vel post vel circa ipsā sumptionē. Qualē qz etiā alias dū nulla esset sacramenti memoria sensi. Nescio vtrū illa fuerit suauitas sacramēti sicut scriptū est. spūs vbi vult spirat et nescis vnde veniat aut quo vadat. Ratio. Non dubites omnē huiusmodi verā dulcedinē, omnē vir tutē deuotionē aut gratiā a christo capite nr̄o fluere. Cui⁹ quidē corpus non solū eū res hic sub specieb⁹ ptenta sed etiā sacramentū. Si igit̄ orationi meditationi, vel alteri pietatis exoratio attribui potest, q̄ p ipsū homini delecta tio spiritualis pueniat, multo magis ⁊ certius dulcedo ho/mini cum hoc sacramēto occupato preueniēs eius virtuti potest ascribi, cū hic non solū opus fiat p quod dn̄s voluit conferre gratiā, sed etiā motiuū p qd̄ homo exercitat̄ ad de uotionē, cum pn̄s sit oīs gratie fons et dator. Et q̄tum ad hoc. occupari cum hoc sacramēto ministrando vel sumen do. omnib⁹ exercitijs prestātius est, intantū q̄ etiā si alicui non indigno daret̄. et nulla gratia habitualis infunderet̄. adhuc esset mire delectabile. vt patet in christo. qui sicut de siderio desiderauit hoc pascha manducare cum discipulis. Sic sine dubio delectabiliter corpus suū sacramentaliter sumpsit, nullā tamē inde gratiā psecutus. Quid eñ iocun dius, dulcius aut delectabilius potest esse q̄ habere psona liter ⁊ corpaliter dn̄m nostrū iesum christū. donū vtiq̄ ex/cellentissimū ⁊ totius spūalis delectationis obiectū, seu ma teriam causā efficientē ⁊ finē. Et hec est dulcedo q̄ huic sa cramēto singularis est ⁊ ei nūq̄ deest. In qua ⁊ trāscendit oīa alia sacramēta. Hec eñ est q̄ sola accendere desideriū, humilitatē ingerere, ppunctionē inducere. prebere fiduciā, spem erigere. ad amorē inflammare, infundere gaudiū. ex/citare ad reuerentiā, totā mentē liquefacere. ⁊ oblectare de/beret. et ad affect⁹ dulcissimos puocare, pter hec eñ in no

bis excitanda tanti boni presentia est indulta. nec q̄tum ad hoc obstat indignitas cuiuscūq̄. sed q̄to q̄s indignior est tanto maior sibi fit gratia ꝛ tanto magis moueri deberet. Ob quā enim aliā causam credendū est deū hominibꝰ manifeste indignis tantā exhibere pietatē corporalē vicȝ presentiā iesu christi. nisi ad cōfundendū ꝛ cōuincendū prauitatē eoꝝ sua largiflua pietate. quā aduertētes erubescāt reuereantur ꝛ reuertant. Conscia. Si ad rationē attendit nihil verius dici potest q̄ꝫ tanti boni p̄ntiam esse dulcissimam. Sed si meipsam ꝛ experientiā cōsidero. nescio q̄d loquar. in q̄ᵭ sup̄ mirabile ꝛ miserabile esse videt q̄ tante dulcedinis p̄ntiam cordi meo nedum nihil delectatōis conferre sentio. sed nec amaritudinē duriciā ꝛ in humilitatē eius in aliq̄ minui vel tolli p̄cipio. Rō. Et q̄d si aliqū reddit magꝭ amarū Conscia. Cogitabā bn̄ ꝛ hoc est qᵭ magis me mouet. Quia em̄ inde amaritudinē reporto vn̄ alij solent ꝛ oēs querūt haurire dulcedinē. non solū nō habeo accedendi. sed magis vt videtur abstinēdi motiuū Ratio. Gaudeo me non penitus laborasse inuacuum que in hac collatione tota saltem hanc a te non celebrandi rationem extorsi. Et hac ratione multos irrationabiliter moueri existimo qui nonnunq̄ꝫ ex electione vel pigritia abstinentes dicunt se habere non gratiam. Quibus conuenientissime responderi potest verbo beati Bernardi dicentis in quodam sermone. Omnes causamur nobis deesse gratiaȝ. sed iustius forsitan ipsa conqueritur sibi gratiam de non esse.

Conscientia. Debet quis sine gratia ad tantum sacramentum accedere. Ratio. Quid intelligis per gratiam

Conscientia. Inspirationē dei et mentis affectum.

Ratio. Habes ne inspiratiōis diuine noticiā vt intelligas qn̄ tibi deus cōmunicandū esse inspiret. Conscia. Non aliam nisi q̄ qn̄ sentio me ad cōionem dulciter vel ardēter affici. credo hoc opꝰ esse diuine inspirationis. Non em̄ puto q̄ diabolꝰ hoc immittat. Rō. Etiā si certo signo cognosceres qn̄ tibi deꝰ inspiraret. non tn̄ deberes expectare do-

nec tibi dominus daret hoc signū. vbi em̄ ꝺm scripturā et rationē habet̄ q̄d agendū sit. ibi signū expectare generatio nis ꝑuerse est ꝛ deū tentare. Quāto minus igitur expectan da ē inspiratio vbi signū tā fallax habet̄ et nulla penit⁹ cer titudo. cū enim certū sit diabolū in irreuerētia dei delecta ri. q̄s dubitet q̄n sepe quos scit indignos instiget ad cō munionē. q̄tenus et deū inhonorent ꝛ iudiciū sibi mandu cent ꝛ bibant. An credis ꝙ iudas inspirante deo receperit corpus xpi. Conscia. Minime crediderim hec. sed ver bis tuis sic me ponis in dubio ꝙ penitus ignoro quid di cam aut eligā. Hacten⁹ enim habui ꝓ signo precipuo vt ac cederem quādo in me sensi aliq̄d desiderij vel feruoris. Et quādo illud in me nō repperi abstinere. Quia vero hoc vi deris mihi destruere. valde erudiri desidero q̄d in hoc veri tatis sit vel erroris lateat. Ratio. Aliud est habere desi deriū. aliud sensibilē desiderij ꝑceptionē. Equidem sine de siderio nemo debet accedere. Cum aūt christianū sic viue re deceat vt semꝑ mereat̄ accipe nūq̄ꝫ debet esse sine deside rio tunc et totiēs sumendi. quādo ꝛ quotiēs ꝯueniēter po terit ꝛ crediderit expediri. In hoc vero multi errant q̄ solēt sibi prefigere in animo non nisi totiēs in anno vel septima na celebrare. Sed hoc est obicem ponere gratie ꝛ ammoni tioni dei. et quasi tēpus miserationū domini i sua potesta te ꝯstituere. ita ꝙ etiā si deus vellet venire ꝑ gratiā. ipsi sūt determinati i ꝯtrariū. cū magis dignū ꝛ iustū esset vt sicut oculi seruoꝝ in manibꝫ dominorū suoꝝ. ꝙ sic essent oculi nostri ad dominū habētes ad hoc diligentissimū respectū. ꝙ quādocūq̄ꝫ esset tps beneplaciti diuini ꝙ tūc (q̄ꝫtū in no bis est) essem⁹ dispositi ꝛ parati. Si q̄s aūt illā dispositio nem in se iudicare voluerit ex sensibili cordis ꝯpunctione ꝓfusione lachrymarū. feruore mentis. et similibꝫ senti men tis. ita ꝙ tūc credit se dispositū quādo aliq̄d taliū sentit. et quādo non ꝑcipit indispositū. incaute valde ambulat ꝛ se pissime decipitur. multotiēs em̄ q̄ nihil taliū habent. sunt in magno statu gratie. et qui habent omnino extra gratiā

gratum facientē. Conſcia. Vellē declarationē huius ha-
bere. Ratio. Primū ſic accipe. Sepe ꝯtingit hominem
ab hm̄oi feruidis affectib' impediri ſine omni culpa ſua.
immo cū magno merito. Non enim pn̄t hoīes ꝯmuniter
confecti ſenio languētes corꝑe. grauati magnis curis ꝛ la-
boribus. ꝑdicando. confeſſiones audiēdo. curā infirmorū
et alioꝝ neceſſaria gerēdo. magnas in oratione ꝑcipere vel
expectare dulcedines. Et quaſi impiū eſſet hoīem ꝓ his o-
peribus remouere a ſacramēto pietatis. et illū priuare etiā
ſacramētali refectione. Qui aūt ex obediētia volūtaria co-
gitur. aut ex charitate eligit ꝓpter ſalutē ꝓximoꝝ adulti ora
tionis vel ꝯtemplatōnis ſtudio ſe ſubtrahere. ꝛ laborioſas
tedioſas ꝛ amaras occupationes ad dei gloriā tollerat vel
cum ꝙ non pt̄ ſe ad huiuſmodi affect' exercere. Conſciē
tia. Ego ipſa non crederē tales ꝓhibendos ꝯmuniter. ſed
minus frequēter eſſe admittēdos. Ratio. Et quare mi-
nus frequēter. Conſcia. Quia videnť vtiq; minus eſſe
diſpoſiti. Ratio. Dummodo non ſit ꝗs tantū laborib'
grauatus ꝛ curis. quin adhuc poſſit vacare huic officio. et
his q̄ ad hec neceſſaria ſunt. vtpote diſcuſſioni ꝓprie cōſci-
entie. ꝯfeſſioni oris ac orationib' ex debito dicēdis. quāq;
ratione dicte exterioris vel interioris occupationis ꝛ labo-
ris. min' de dulci affectu ſentiat. nō video qua de cauſa de
beat abſtinere. cū illa compleat vt ꝑmiſſum eſt. et preſuppo
nitur ad que de iure teneť. et inſuꝑ opibus pijs intendat.
Que vtiq; eum magis ad gratiā dei diſponūt quā reddant
indignū. Conſcia. Ego intellexi ꝛ hactenus credidi ꝙ
hoc ſacramentū eſſet cum deuotione ſumendū: Ratio.
Ita eſt. Sed quid putas eſſe deuotionē. Conſcia. Nō
aliud niſi ſicut deſcribi ſolet promptitudinē animi. et fer-
uoris bone voluntatis. ad deo ſeruiendū. quā mens cohi-
bere nō valēs certis manifeſtat indicijs. Ratio. Putas
ꝙ illa ſola habeať ꝛ oſtendať in ſuſpirijs ꝛ lachrymis. ꝛ nō
etiā in ꝑdicando. confeſſiones audiendo. et alijs opib' mi-
ſericordie tā corꝑalib' q̄ʒ ſpūalib'? Conſcia. Bene credo

ꝙ etiā in istis habeat᷑.sed vt ꝯmuniter magis ac dulcius in abstractione q̄ȝ occupatione. Ratio Hec consistit in gratia dei.sed licet vt ꝯmuniter contemplatiui magis deuoti sint et feruidi.non ꝓpter hoc actiuis bonis negāda est communio. Cum etiā vnus contemplatiuoꝝ magis deuotꝰ sit alio.nec tn̄ ꝓpter hoc minus deuotus abstinere tene᷑.maxime ꝙ bonitas hoīs multo plus consistat in virtute animi q̄ȝ feruore Consciā. Non habeo q̄d opponā quin talibꝫ pijs opibus vacans p̄suppositis eis q̄ premissa sunt etiaȝ frequēter possit accedere.licet etiā non notabilē in se dulcorem sentiat vel feruorē. Ratio. Et quid.si q̄s nullis alijs curis p̄grauatus solū ꝯtemplationi ⁊ orationi diligēter vacet ⁊ tn̄ parū aut nihil taliū ꝑcipiat. Consciā. Certe ego non reputarē bonū signū Ratio. Non credis ꝙ multis suauitas illa ex magna dei gratia nega᷑.et ad magnū bonū ipsoꝝ. Consciā. Sepe id scriptū repperi et audiui.⁊ iō negare nō audeo.hoc tn̄ scio ꝙ quasi oēs.etiā valde ꝓbati in vita dolent de subtractione huiusmodi gratie.et eā ꝑiculosam sibi reputāt ac penalē Ratio. Periculosa solet esse tentatio carnis ⁊ penalis.maxīe homini spūali. nihilominus tn̄ ex spūali gratia ⁊ ad magnū bonū suum immissa vl' ꝑmissa fuit apostolo. Consciā. Scriptura testa᷑ qđ dicis.vellem sed placeret audire ad q̄d valeat homini eius de qua loquimur gratie subtractio. Ratio. Ualet quidem ad ꝯseruandā humilitatē vt ait Bernar. sup Cantica.sermone.lv. Argumentū supbie priuatio gratie est. Et ad excutiendā vanā gloriā cuiꝰ ex talibꝫ gratijs magna sepe sumitur occasio intm̄ ꝙ q̄ tali semꝑ cōsolatione gauderet.difficilime posset a vanitate spūs ⁊ inani gloria p̄seruari.nisi refrenare᷑ ꝑ tentationes. Sicut de Paulo cuiꝰ iam meminit legi᷑.ꝙ datus est ei stimulus carnis ne eū magnitudo reuelationū extolleret. Uel ꝑ tribulationes exteriores quibꝫ vix caruit aliq̄s sanctoꝝ q̄ huiusmodi dulcedinibus fouebantur.immo nec virgo beatissīma. Et ideo hoc fit qꝛ q̄ȝ nis non nisi virtute diuini auxilij ⁊ dono gr̄e supne nobis celestia sapiant et terrena vilescant. Et deus bene posset ꝑ

gratiā suā omnē difficultatē ammouere et facere q; terrena
nihil saperēt. sed sola celestia. sicut hominib; solet ꝯtingere
hmōi dulcedine inebriatis. Non tñ vult sic pure nobiscū
supnaturaliter agere. sed etiā humano modo salutē nostrā
opari, ne torpeam⁹ ocio sed exercitemur. ⁊ quasi adiutores
dei sumus (vt ait apl's) Si vero deus talib; gratijs sp ho/
minē visitaret. ⁊ cū hoc a supbia ⁊ vana gloria pseruaret, di
uino ⁊ non humano modo secū agere videret q; in nullo
appareret hois infirmitas. Ut igit humano modo ⁊ ñ pe/
nitus supnaturaliter agat cū hoie. conuenit aliqñ dari dul/
cedinē. aliqñ negari, vt homo ex illo gratiā dei cognoscēs,
fiduciā accipiat. Istinc vero insecuritatē. defectū. ⁊ infirmi
tatē suā agnoscat. vel si semp data fuerit, oportunū est vt te/
tatione vel tribulatione tēperet gaudiū ⁊ mens hois vt la/
sciuia refrenet. Ualet quoq; hmōi subtractio grē vt homi/
ni timor incutiat, ne tā delectabili bono. tā hic q̄ in futuro
priuet. ac eo ardentius tendat ad eternā vitā. vbi semp ha/
bitandū est, atq; vt p fidē ambulantes mereamur. Pleriq;
eñ illa suauitate dotati. magis gustui et expientie student
inniti, quā fidei, ⁊ quandoq; alias occupationes ⁊ opa fu/
giunt, ac orationi vel ꝯtemplationi vacāt, plus desiderio il
lius ꝯsolationis, quā p gloria dei vel acquisitione virtutū.
necnon vt tā desiderabile donū feruentius desiderem⁹, ac/
ceptem⁹ gratantius, ⁊ cautius custodiam⁹ acceptū. Non
enim vult dñs puipēdi ⁊ vilescere dona sua. Demū vt nos
vidētes q; priuati illa gratia mox graues ad bona sumus ⁊
pigri. discamus grati esse, ⁊ non nostris virib; sed gratie dei
ascribere, quotiens nos promptos ⁊ hylares in eius serui/
tio reperimus. ac p hoc timeamus iudicare alios ex appa/
rente eoꝝ segnicie, sed magis cōpatiamur eis vtpote a gra
tia dei desertis. Postremo sepe puidet in hoc diuina mise/
ratio indiscretioni nostre, ne vic; illā dulcedinē sectantes,
vires nr̄as vltra modū ⁊ irrōnabiliter ꝯsumam⁹. Con/
scientia. Apprehēdo rōne muniri qd dicis, ⁊ gratāter vellē
accipere, nec aliquatenus propter hoc abstinere, quādo ex
his causis me non sentirem affectam. Sed quia timeo id

ex ira dei et meis peccatis accedere ideo sepius abstinuisse
recolo. Ratio. Timorē non reprobo si tñ non nimius
aut irrationabilis non fuerit, sed hoc habere concessum et
ꝑsuasum videar non ꝓpter hoc abstinendū esse ꝙ quis nō
sensibiliter habet huiusmodi dulces affectus. cū ex multis
causis bonis qñq3 homini non donent. Conscia. Nō
habeo qd opponā sed quid esset agendū si scirem aut crede
rem hos affect9 ex peccatis meis subtrahi. Ratio. Non
defacili potes hoc scire, nec debes talē credulitatē tibi fin-
gere nisi mota euidenti ratione. Si qs tñ hoc sciret aut fir-
miter crederet, adhuc non oporteret ob hoc ꝯmunionē di-
mittere, maxime si essent peccata diu preterita ꝑ qbus con
tritio z confessio precessisset z satisfactio vel cōpleta vel sal-
tem realiter esset incepta. Non est eñ incredibile qn aliqñ
ꝓpter peccata deleta, plene q ad maculā de9 subtrahat gra-
tiam deuotōnis, cū ingressum terre ꝓmissionis negauerit
moisi ꝓpter peccatū longe ante ꝑteritū. In q nequaq3 con-
stat nec verisimile est fidelissimū dei famulū tātope sine di-
gno fructu penitētie sorduisse. Si vero crederet deus hoc
facere ꝓpter peccata recentia vel vetera nondū emendata,
tūc abstinendū esset non tā ꝓpter gratie subtractionē q sce-
lerum feditatē. Consciētia. Satis reor ostensum eos q
huiusmodi effectus non habēt ad extra non ꝓpter hoc ex-
pertes gratie esse iudicandos. Ratio. Videam9 igitur
de secūdo Si qs ergo sit qui tales effectus notabiliter sen
tiat, putas ne eum ob hoc magis securū et ad susceptionē
sacramenti dispositū. Conscia. Credo ꝙ quasi ꝯmuni-
ter omnes ita sentiant z ego sepius ex hoc consolationē re-
cepi: Rō. Recolis te vnq3 deceptā ita ꝙ qñq3 expunge
baris, flebas, estuabas, z pctā tua plāgebas. Nec tñ renū-
ciabas nec etiā renūciare volebas pōpis z vanitatib9 mūdi
nec habuisti voluntatē dimittēdi pctā saltē mortalia aut
occasiones immediatas z media ad eandem inducentes z
omnino sic viuebas ꝙ si iam sic viueres extra statū gratie
te esse putares. Conscientia. Scio de me z de pluribus

credo verum. q nonnūq̄ corde compungimur. lacrymas
fundimus. dulciter afficimur adorandū. et tñ retinentes a/
liena. odientes p̄ximū. vel ad mundana inordinato amo/
re aut cupiditate feruentes extra gratiā dei sumus Et ideo
mirabile videt si tales boni ⁊ tā suaues affectus ex gratia
dei sunt. quomodo secū compatiant peccata Sin aūt vnde
veniant et quare etiā deuotissimi eos p magna gratia reci/
piunt ⁊ ad eos obtinendos vehemēter insistūt. Ratio.
Affectus hmōi aliqū veniūt omnino preter gratiā ⁊ spūali
dono dei. Nam cū gentiles in ritibꝫ suis. Iudei in sacrifi/
cijs. heretici in erroribꝫ suis nonnūq̄ lachrymas fundant
et cordialiter afficiant. q̄s dubitet talia oīno p̄ter gratiā veni
re. Et qñq̄ cooperāte diabolo dum quadā dementationi
vel deceptioni credit ab infidelibꝫ resuscitare mortuum vel
aliud facere qd miraculosum ⁊ diuinū reputat. Cum gra/
tia veniūt non tñ semp ex gratia. dum quidē boni maxime
simplices mouētur ⁊ pmouentur ad dulces affectus ex can
tu suaui ⁊ deuoto vel organis. Ex gratia vero sunt lachry/
me sanctorū. quorū exemplis scriptura est plena Consci
entia. Video q incautū est credere affectibꝫ ⁊ sentimentis
huiusmodi Ratio. Multū incautū. memini enim quen
dam in heresi natū qui postq̄ inductus ad fidē non inue/
niret se tam affecū in oratione nec sic abundare lachrymis
vt antea sicut dū adhuc esset in errore consueuerat. Cepit
temptari de fide quasi prius in meliori statu ⁊ magis gra/
tus deo fuisset quādo maiorē vt sibi videbat gratiā dei sen
sit. Simile legit in collationibꝫ patrū de quodā sene dece/
pto errore antropoformitarū. tenentiū diuinā naturā ha/
bere formā corporalē. ad cuius imaginē ⁊ similitudinē sit
homo formatus. Et q̄r ad illā formā se ꝯsueuerat in orōne
conuertere. postq̄ fuisset informat⁹ de errore. ⁊ iam nesci/
ret quomō ⁊ ad q̄d se in oratione ꝯuerteret exclamasse fert.
O me miserū. abstulerūt mihi deū meū. Sed adhuc de il/
lis affectibꝫ q̄ pure ex dono ⁊ gratia dei ꝓueniunt. necessa/
ria est cautela. q̄r plurimis est erroris occasio nō tā data q̄

accepta. Consciētia. Hoc mirabiliter sonat. quasi gra/
tia dei sit deceptionis occasio. Ratio. Quia dixi tā mi/
rum tibi videt̄ ꝑsuasioni mee forte non crederes. Ideo reci
pe testimoniū beati Bernardi. in epistola ad fratres de mō
te dei sic dicētis. Nonnūꝗ̄ pure orationis affect⁹ et bona
illa affectionis suauitas non inuenit̄ sed quasi inuenit eū
petentē. non querentē. nō pulsantē. et q̄si nescientē gratia
preuenit. Et tanꝗ̄ genus seruorum suscipitur filiorum
in mēsa. cum vnius adhuc incipiēs animus. in eum oran/
di assumitur affectum. qui pro premio sanctitatis reddi
solet meritis ꝑfectoꝝ. qd̄ tamen sic agitur. vt vel in iudici/
um suū non liceat nescire negligēti q̄d negligat. vel vt ꝓuo/
catio charitatis amorē. in eo gratiose vltra offerētis accen/
dat. In quo ꝓh dolor plurimi falluntur. q2 cū pascunt̄ pa
nibus filioꝝ iam se filios esse arbitrant̄. Et deficiētes vnde
ꝓficere debebāt. ex visitādi gratia euanescūt a ꝯscia sua. ar/
bitrātes se aliq̄d esse cum nihil sint. Et de bonis nō emen/
dantur. et fiunt de quib⁹ ps. dicit. Inimici dn̄i mentiti sūt
ei. et erit tps eoꝝ in secula ⁊ cibauit eos ex adipe frumenti
et de petra melle saturauit eos. Pascunt̄ enim a patre deo
aliquando de preciosiori gratie substantia serui vt affectant
esse filij. Ipsi vero gratia dei abutentes efficiunt̄ inimici.
vt enim abutant̄ etiā scripturis sanctis in peccatis vel con
cupiscentijs suis. redeuntes ad eas post orationē. debēt il/
lud vxoris manne. Si dn̄s voluisset nos occidere non su
scepisset sacrificiū de manib⁹ nostris. Conscīa. Ut aū/
dio. non tantū certitudinis ⁊ ꝯsolationis prestāt tales affe
ctus sicut multi credunt qui ꝑ eis obtinendis toto conatu
desudant. Ratio. Quādocūꝗ̄ non adest testimoniū cō/
scientie qd̄ est gloria mea (sicut ait apl's) tunc hmōi affect⁹
de tanto consolant̄ peccatorē q2 ex visitatione huius gratie
habet hoc signū euidens diuine bonitatis ꝑ qd̄ solet deus
homines ad amorē suū allicere ⁊ abstrahere a delectōe hu/
ius seculi. et ad hūc finē potest ⁊ debet homo quilibet etiā
peccator ꝑ ea precib⁹ ⁊ desiderio toto laborare. Si q̄s ve/
ro vellet ex his affectib⁹ reputare se gratū deo. ⁊ ad sacramē

ti susceptionē magis dignū. vehementer erraret. qr magis indign⁹ fit. si iuxta ammouētis ꝛ pmouētis grē donū se p̄parare negligit. Qn aūt adest testimoniū ↄscie ꝛ ea securitas q̄ hic potest haberi. tūc certior fit homo de talib⁹ signis deuotōis ꝛ verius consolaꝛ ac p ea ad augmentū grē pmouetur. quapropter multo meli⁹ esset insistere interiorib⁹ signis grē q̄ȝ istis corpalib⁹ sentimētis. Conscia. Queso vt exprimas q̄ sunt illa. Ratio. Frequēs displicentia et detestatio peccati tā ppriū q̄ȝ alieni. zelus aīaꝝ. odiū iniusticie. hūiliatio ↄtinua. ꝛ vilificatio suipsius, desideriū celestium. pmptitudo animi ad carendū oībus q̄ in mundo sunt q̄ncunq̄ȝ deus voluerit ꝛ sustinēdi q̄ supuenire pmiserit. cōtemptus ꝛ fuga vanitatū et mundanarum cogitationum. vel si eas adesse contigerit non ex delectatione vel deliberata complacentia immorari. Hec et his similia nnuq̄ȝ pn̄t haberi ↄstanter sine diuina dulcedine. quia ſm Aug⁹. vi musice. Nūq̄ȝ expugnareꝛ amor temporaliū nisi aliq̄ suauitate eternoꝝ. Nec est reputanda pua dulcedo p quā redduntur amara ꝛ vilescūt hoī oīa delectabilia huius mundi et oīa penalia eius dulcia fiūt. vel saltē leuia ꝛ tolerabilia. Hec est ↄsolatio. hec est dulcedo quā boni sp habent habitualiter. et q̄libet ſm gradū grē sibi date. Licet aūt hec dulcedo habitualis aliq̄n sic effundaꝛ q̄ mentē reddat feruentem ꝛ hilarē ad spūalia ꝛ diuina, tediosam vero ꝛ odiosam ad q̄uis alia ꝛ hoc sit aliquale signū eius. Continua tn̄ cōtinentia ꝛ refrenatio sui in psperis. paciā in aduersis. ꝛ constans eq̄nimitas inter vtraq̄ȝ hec pseuerāsq̄ȝ volūtas ad viuendū ꝛ placandū deo. ꝛ submittendū se volūtati sue ꝛ alia q̄ supius p̄dicta sunt. certiora ꝛ efficaciora sūt signa illi⁹ habitualis dulcedis q̄ȝ illa notabilia ꝛ q̄nq̄ȝ rara ei⁹ effusio ac pceptio sensibilis. Vn̄ p hac dulcedie vtpote necessaria instanter laborandū ꝛ p̄candū est simpl'r ꝛ sine aliq̄ ↄditōe. p illa aūt actuali ꝛ actualiter pceptibili laborandū est nō tā q̄ȝ p necessario sed p q̄dā amminiculo ad facili⁹ vincendū aduersa ꝛ delectabilia ↄtēnendū. ꝛ sub ↄditione ꝛ q̄dā indifferētia. ↄmittēdo h̄ volūtati diuine. dicēdoq̄ȝ nō sic ego

volo sed sicut tu pater. Et siquidē data fuerit cum devotā gratiarū actione debet eam homo suscipere ⁊ se in ea ratio nabiliter exercere. Non tū oculos excecando p̄ ffetū. vel vires alias eneruando. aut de dono tali nimiū ꝯfidendo vel exultando sed trahere debet illud in spem vite eterne. Si vero negata fuerit adeo vel qua acūq₃ actione prepediat̄ homo. non ideo mente decidat vel absorbeat̄ tristicia. dummodo nec actu vel affectu volūtate nec nimia dissimulatōe et negligētia aduersus sit ab illo desiderio spūali. qd̄ se aliquas habuisse cognoscit. vt si non desiderat tam feruide sicut vellet. saltē desiderare ꝯcupiscat cum ps. qui ait. Concupiuit anima mea desiderare iustificatiōes tuas. Sufficit em̄ non neglectis illis operibꝫ q̄ fieri debēt habitualis ⁊ radicata dulcedo tanq̄₃ summa capitalis q̄ non tollit̄ donec deus desipiat ⁊ sapiat mundus. Si q̄d autē superogatū fuerit p̄ lucro reputat̄. Conscia. Quantū vis libēter lucrū superogationis qd̄ tā delectabile est haberē. qd̄ tū sine negligētia mea negaret̄ staret in ea quā capitalē dicis gratia ⁊ dulcedine habituali contēta. Ratio. Cū ergo certū est oīno in hoc sacramēto gratiā illā ꝯferri si non sit defectꝰ ex p̄te suscipiētis. Nonne sufficientē ⁊ multū vrgentē cōicandi causam hr̄es etiā si susciperes ꝙ illa dulcedo sensibilis nūq̄₃ habenda esset in hac vita. Sicut btō Bern̄. testātē in sermōe de circumcisione dn̄i. Multi tota vita sua ad hec tendūt. ⁊ nūq̄₃ p̄tingūt. Conscia. Ita esset vt dicis app̄rehēdo. sed nescio quō non ꝯtentant̄ hoīes nisi superoget̄ aliq̄d actualis dulcedīs. Ratio. Si ergo illā gratiā tm̄ affectas. quō putas te magis ad illā p̄mouerj abstinētia vel accessu. Consc̄ia. Nō bn̄ discerno inter ista. nā post abstinentiā vidi me qn̄q₃ magis qn̄q₃ minꝰ affectū. Itē frequentādo aliqn̄ tepidior. aliqn̄ feruētior facta sum. ſ₃ nescio qd̄ illoꝝ ex q̄ causā exciderit. Rō. Quid boni p̄t abstinētia a tāto bono ꝯferre. Coscientia. Non video quid boni ꝯferat nisi ꝙ cōmuniter reputant̄ rarius ꝯmunicantes magis affecti et reuerentius accedere. Puto tamen ꝙ ob hoc multi

rarius celebrent etiam graues et magne psone. Ratio.
Hec non potest esse a sacramento de se dictum est de esse sa/
cramenti semp est effectus. Conscia. Sic videt. Ra
tio. Nec ex eo q ceteris paribus deus magis diligat rarius
q frequentiꝰ accedentes. Conscia. Non videt cur ma/
gis eos amaret. Ratio. Quod ergo ex generali virtute sa
cramenti nec ex speciali dei munere vel gratia dei est. opor/
tet q sit vel ex ipso sumēte. vel circūstātia accedente. Con
sciētia. Jta oportet. sed vellē scire quomodo. Ratio. Na
turale est q raritas rerū preciū facit. et plus trahit affectū.
hinc hoies in locis ad q de nouo veniūt multū deuotionis
habere vident. a qua tñ postea mora tpis vel frequētia visi
tandi tepescūt. Sic nonnulli qñ solenniter cantatur vel in
pulcris ornatibꝫ aut in pñtia multitudinis putant se magis
deuotos. Aliquādo vero q semp in multitudine sunt affe/
ctuosius mouētur si venerint in locū solitariū ꝛ abstractū.
Conscia. Quid est sentiendū de huiusmodi affectibus.
Rō. Non oīno refutandi sunt maxīe incipientibꝫ vt per
hec assuescāt in dei seruitio delectari: necnon in grauata mē
te vel corpore. vel alleuiationē habentes ad spiritualem io
cunditatē pmoueant vel disponant. q defficulter habetur
grauata natura. Nam ppter hec sancta mater ecclesia orga
nis ꝛ pulcris ornamētis presertim in festiuitatibꝫ vti con/
sueuit quatenus p hoc homini animus excitet. Que etiā
vt ait Augꝰ. in plogo sup psalterio. Delectabilius modu/
lis cantilene vim doctrine sue pmiscuit vt cū suauitate diui
ni sermonis piter vtilitas inserat. Nec debet ob hoc repro
bari qr opus est nature non gratie. Gratia eñ vtit natura
tāq instrumento. et in bene disposita melius operat. Li/
cet autē licitū ꝛ concessum sit. q homo possit p talia nature
succurrere ad erigendū mentem onere laboris aut tedij de
pressā. vel ad sustentādā ne deprimat. multū tñ intēdere
vel immorari talibꝫ incautū et piculosum est. maxime his
q spūales sunt vel fieri cupiunt. Tum qr eternā delectatio
nem impedit Qui eñ foris est nescit qd intus agat. Hinc

senior filius de agro veniens ad gaudiū conuersi fratris re
nuit introire. tū q sepe mentē obnubilat vt credat esse de/
uotio vel iocunditas spūalis vbi plus est mūdana cōpla/
centia. carnalis delectatio, vel curiositas mentis. Tū vero
et si qñqȝ surgat ex hoc vera deuotio facile perdit qđ nō in/
tus habet sed foris p mendicata suffragia querit. Ad ꝓpo
tum igit dicendo. Si qs tali nature vicio. vel mentis infir
mitate laboraret. qđ vt ꝯmuniter ex frequētatione actuū ve
niret in tediū. aut in locis inconsuetis multū detraheretur
animo. aut loca vel ornamēta simplicia nimis vilescerēt ei
et quasi horrorē inducerēt non inconsulte ageret si talibus
causis occurrētib aliquotiēs abstineret. verū q in hoc ho
mo suspectū se debet habere de curiositatis vicio. q varie/
tate gaudet pulcris ꝛ nouis vel male ꝯsuetudinis q̄ facile
inconsūeta ꝯtemnit ꝛ horret. Ideo indubitāter melius est
vt conet in se mortificare hāc infirmitatē colligēdo menteȝ
eo diligenti⁹ ad intra frequētando. ꝛ tractādo abiecta ꝛ hu
milia. Et talib exercitijs illa impedimēta remoueat vel re
mittat. q̄ꝫ ꝙ nutriat in se viciū illud vel defectū abstinendo
et consentiēdo illi inclinationi naturali. Ne forte plus q̄ñ
qȝ diabolice malitie quā infirmitate nature ꝯsentiat. Dia/
bolus em̄ nostre ꝯsuetudinis vel nature initia libēter i ad/
iutoriū recipit. tā vt nos ad mala ꝓuocet quā vt bonos a
uertat. Conscia. Si bene capio abstinere a ꝯmunione
nihil ꝓdest q̄ꝫtum est de se sed si qñqȝ videt ꝓdesse. hoc est
valde p accidens. ꝛ p occasionē quasi impertinentē vellem
etiā scire si aliq̄ noceat Ratio. Nūq̄ꝫñ ex abstinētia lōga
a cibis homo ꝑdit appetituȝ edendi. ita vt oporteat aliq̄ñ
contra appetitū ꝛ cū horrore cibū sumere q̄tenus posset ap
petitū reuocare. Conscia. Ita scio esse in corporalibus.
Ratio. Plus est in spūalib q̄ꝫ illis. Nā vt ait Grego. in
Omel. Corꝑales delitie cū non habent graue in se deside/
rium accendūt. cū vero habēt ꝓtinus in fastidiū p satietatē
vertunt. At contra. Spūales cū non habēt fastidio sunt.
cū vero habent desiderio. Et hoc est p sapientē dicit. Qui

corporales / et spūales

me edunt adhuc esurient. et qui me bibunt adhuc sitient. Igitur sicut hoc sacramēto ordinate sumenti nisi obicē ponat augetur desideriū spiritualiū. Sic diu vel multū abstinendo sapor interius perditur. Hinc est sicut dicit beatus Bernar. in de amore dei. Qr ante mediatoris aduentū oēs sensus languebāt ꝓpter abstinentiā gustus spūalis. qr vicz sapiētia nondū fuit incarnata (vl'vt ita dicā panificata) vt cibaret hominē aperiret sensus sicut fecit xps post resurrectionē ⁊ saporē redderet. Qui quidē sapor postq̄ ꝑdit⁹ fuerit ꝓpissime ꝑ hoc sacramentū restaurat. qr eni sacramenta noue legis efficiūt qd figurāt q̄d est qd sic ꝯuenienter gustum reformare ⁊ cordis palato possit sapere. sicut corpus ⁊ sanguis xpi q̄ sola sub forma gustabili ꝓponuntur. Unde Hug. sup ꝓlogū angelice hierarchie. Sapiētia increata q̄ se ꝑ visibilia manifestat volens ostēdere quō ipsa sit animarum cibus ⁊ refectio. ꝓpterea carnē assumptā nobis medullum ꝓposuit. vt ꝑ cibū carnis nos ad gustū inuitaret deitatis. Conscia. Juxta hec q̄ predicta sunt elicio. qd sine ꝓportione meli⁹ est ꝯmunicare q̄ abstinere Ratio. Multipliciter melius est tū ex genere facti qr melius est ꝑ se bonum q̄ ꝑ accidēs. Nunc aūt ꝯmunicare q̄tū est de se. non potest nocere sed semꝑ ꝓdest si suscipiēs capax fuerit. Abstinere vero nihil boni habet vtpote quedā priuatio. nisi homo ex virtute eligat abstinere ⁊ tunc electio abstinentie quā ipsa abstinentia est laudanda. tamen etiā ex parte effectus quia duplex bonum preminet simplici. tum etiā maxime vbi vnum includitur in duobus. Nunc vero ita est q̄ accedens non indigne recipit effectum sacramenti ⁊ habet vtilitatem ex opere operante videlicet ex desiderio. studio. labore. deuotione. ⁊ reuerētia quā exhibere conatur. Abstinens autem non habet meritum nisi de quāto ex reuerentia vel etiam alia bona causa dimittitur. Item melius est accedere sacramentum ex parte habitus inclinantis et cause mouentis. Quis enim dubitet quin amor dei fiducia de pietate eius. Desiderium percipiende gratie

et dulcedinis habende. memoria passionis dominice. ꝛ ce
tera q̄ ad celebrandū inclināt et mouēt. meliora multo sint
illis q̄ solent a ꝯmunione retrahere. vt sunt timor consciē
tie. indignitas vite. ignorātia beneplaciti dei. ꝛ pusillani
mitas. et alia huiusmodi. Postremo accedere volēs habet
causam ꝛ motiuū disponendi se ꝑ orationes. et alia exercē
di se in bonis ꝛ cauēdi a malis tā ante sumptionē q̄ȝ post.
Et ad oīa illa habet adiutoriū ex virtute sacramēti. Absti
nens aūt licet qn̄ꝗ possit se ad bona ꝯuertere per hoc tn̄ ꝙ
abstinet ad nihil boni disponit̄. sed vt ꝯmuniter magis in
dispositus reddit̄. Juxta illud poeticū. Qui non est hodie
cras minus aptus erit. Conscia. Prioribꝰ motiuis sen
tire me facit ratio. sed istud vltimū experientia me docuit.
Ratio. Uides ne q̄d ex his sequat̄ Conscia. Expecto
quid inferas. Ratio. Qꝛ cuicūꝗ licet accedere. Et habē
ti oportunitatē loci vel tp̄is melius est frequenter accedere
q̄ȝ raro. immo ꝙ nūq̄ȝ debet abstinere nisi habeat specialē
causam rationabiliter retrahentē. Conscia. Ista conclu
sio multis videt̄ esse grauis. Ratio. Scio ꝙ nullus ra
tionalis est q̄ quocunꝗ minimo bono sibi vel vtili. carere
vellet qd̄ comode habere posset. nisi videret ꝑ rationē vel
saltē verisimilr̄ iudicaret ꝙ meliꝰ esset illud non habere vel
dimittere. Et q̄re non habēt idē iudiciū de tā salubri neces
sario ꝛ sanctissimo sacramēto. Conscia. Credo ꝙ multi
si hanc rationē aduerterēt. Et q̄ȝtum bonū est qd̄ sumere vl̄
habere negligūt rarius abstinerēt. Ratio. Ita est. sed qꝛ
sub dissimulatione trāseunt. non aduertētes vt in ꝑncipio
dixi quā parue immo nulle cause sunt ex quibus obmit
tunt quasi ex quadam consuetudine ꝑ nihilo reputant qd̄
abstinent. et hoc impleriꝗ vident̄ habere mensurā ꝛ pon
dus q̄ sunt abominatio apud deū. Nam qn̄ꝗ cōmunicāt
reputāt ꝛ gaudent se bonū fecisse sed qn̄ abstinent ꝑ nihilo
ducunt. nec dolēt se bonū obmisisse. Conscia. Non ha
beo de ꝯclusione tua plus dubiū nisi hoc qd̄ cōmuniter di
citur. Cauendū esse ne q̄s celebret ex ꝯsuetudine Ratio.

Si quis consueuisset se omni die disponere et mentē exci
tare ad desiderium ꝯmunionis ⁊ ex illa consuetudine quo
tidie affectu feruido celebraret. Nonne laudabilius esset si
celebraret ex affectu tali habitualiter radicato q̄ de nouo
hodie excitato. Consciētia. Puto ꝙ sic. Ratio. Re-
cte iudicas. Sicut enim mala ꝯsueta peiora sunt his q̄ ex
surreptione veniūt. Sic meliora sunt virtutū opera ꝯsue-
tudine radicata. Conscīa. Quō ergo illud cōmune di-
ctum intelligā. Ratio. Ego accipio sub hoc sensu ꝙ ca
uendum est ne quis ex sola ꝯsuetudine exterioris opis mo
ueatur ad celebrandū. Nō aduerto an indispositus vel mi
nus dispositus sit. seu an ex celebratione proficiat vel tepe
scat. siue an habeat causam rationabilē abstinēdi. hoc enī
est reprobabile. Conscīa. Uideo me ꝑ rationes ad hoc
deductā. ꝙ bona oportunitate habita abstinere nō debeo
nisi ex rationabili speciali motiuo. Ratio. Gratias ha-
beo deo ꝙ ad hoc deuenimus. Nunc ergo dic quid est qđ
te retrahit. Conscīa. Indignū me iudico ⁊ horreo reus
fieri corporis et sanguinis iesu christi. Ratio. Quādiu
stas in hac sentētia nunq̄ accedas. quādo enim hoc diffi-
nitiue iudicas ꝙ indigna sis. etiā si alias indigna nō esses
accedendo indigna non efficereris. qr facis contra ꝯscien-
tiam ⁊ sic edificas ad gehennā Conscīa. Quid ergo pos
sum ne aliquādo iudicare me dignā. Ratio. Certe non.
Nam hoc iudicas eoipso etiā si alias non esses indigna. ex
presumptione efficereris. Si enim dixerim⁹ qr peccatum
non habem⁹ nosipsos seducimus ⁊ veritas in nobis non
est. Consciētia. Inuoluis me grauiter. Nam s̄m hanc
rationationē nunq̄ accedā. cum indigna non debeam ac-
cedere. Nec vnq̄ potero me dignā iudicare. Sed q̄so vt
me de hoc inuolutabro vel luto cures euoluere. Ratio.
Dignā te in hac vita iudicare non debes. qr licet homo de
hoc ꝙ sit in grā posset signa ⁊ cōiecturas habere tn̄ sine spe
ciali dei reuelatione nūq̄ vere scire pt an amore dignus sit
Indignā quoq̄ te esse timere quidem debes ⁊ potes. sed

nullatenus diffinitiue iudicare nisi hoc scias: Conscia. Quādo potest homo hoc scire. Ratio. Quādo quis de peccatis que facit satisfacere vel cessare non vult seu est in volūtate peccandi. Quisquis vero vult realiter emendare peccata preterita ꝛ futura vitare magis debet se sperare nō indignū q̄ȝ indignum iudicare. Consciētia. Multi volunt et nihil faciunt et in hoc meipam decipio. Ratio. Non vult nec habet voluntatē emendādi quisquis adhuc nihil facit. Quilibet enim vsum rationis habēs. semꝑ qñ potest aliquid ad emendationē peccatoꝝ facere. qꝛ potest dolere aut displicentiā habere de eis. Nolle amplius peccare. desiderare gratiā. orare. ꝛ humiliari corā deo et similia. Qui autē in his facit quod potest ꝑ oportunitate loci temporis ꝛ viriū. Nec dignū nec indignum iudicare se debet. Cum enim solus ille dignus sit hoc honore quē rex voluerit honorare ꝛ ad hoc tāq̄ȝ dignū acceptare quisq̄s quodlibet istoꝝ de se vel alio iudicat voluntatē et sensum domini se cognoscere ostētat. Sed quis cognouit sensum dñi aut quis ꝯsiliarius eius fuit. Et licet vtrūq̄ȝ sit ꝑiculosum tali de quo supradictū est tam vicȝ ꝙ se dignū iudicet q̄ȝ indignum. Periculosius tñ stat qui non sciēs aliq̄d peccatum in se quod velit libenter emendare si se indignū iudicet q̄ȝ qui ex gratia dei dignū se diffiniret. Iste enim aliquā spem videt hr̄e de gratia dei licȝ p̄sumptuosam. Ille vero aditū sibi gratie celestis obstruit. Et q̄dammodo desperatōi dat et p̄parat locū. dum iudicat deū ñ esse sibi ꝓpiciū vel placatum O tu q̄ es qui nedū iudicas seruū alienū sed dñm tuū Modicū vtiq̄ȝ spei potes habere de dei misericordia q̄ȝdiu stas fixus in hac ipa snīa: Conscia. Grata ꝛ multū iocunda est mihi hec tua ꝯclusio ꝙ non debeo me indignū iudicare. Sed quid est ꝙ oēs se indignos asserunt ꝛ illa verba Centurionis ꝑ quibꝫ etiā a saluatore laudari meruit deuotissime dicūt. Dñe non sum dignus vt intres sub tectū meum. Ratio. Ista verba ꝛ similia non dicunt temeritate iudicandi sed reputationis hūmilitate. Sicut etiam teste

beato Bern̄.in ep̄la ad fratres de monte dei. Beatus pau/
lus dixit. quorū scȝ peccatorꝝ ego primus sum nō mentien
di p̄cipitatione sed estimādi affectione. Puto aūt ꝙ sic in/
telligi valeant. et hoc ꝯmuniter intendant dicētes aut intē
dere debeāt. Dn̄e q̄ntum est ex me non sum dignus qꝛ pec/
catoꝛ magnus nec debita contritiōe ꝯfessione ⁊ satisfactio/
ne purgatus. Nisi misericoꝛdia tua digneꝛ hoc modicum
quod ago acceptare. et per me gratiā tuam dignificare. Et
hoc est qđ subditur tm̄ dic verbo ⁊ sanabiꝛ. Consciētia.
Cum igitur nec dignū nec indignū quis iudicare se debe/
at dic q̄so. Nonne in tali dubio melius est dimittere. absti
nere autē videtur esse humilitatis. sed accedere pꝛesumptio
nis. Si quis aūt ex humilitate abstinet non videtur erra/
re. sed agere virtuose. Ratio. Si bonū aut virtuosum ē
ex humilitate dimittere. multo virtuosius ⁊ melius cū hu/
militate accedere. Qui ergo ex humilitate vult abstinere.
iungat celebꝛationi humilitatē. et exclusa est p̄sumptio. et
duplex bonū habetur. viȝ virtus humilitatis. et sacramen
ti gr̄a. Conscia. Ego timeo accedere. et timeo opus esse
valde tremendum Ratio. Nec valent si sine timoꝛe acce
dere. Sed si ꝓpter timoꝛē esset abstinendū. tunc maxime de
berent abstinere pꝛe ceteris magis sancti. quia illi plus ti/
ment. cum ergo nō omnis timoꝛ causam abstinēdi p̄beat.
Dic quare times. vt pensata causa timoꝛis videaꝛ q̄ratio
nabiliter mouearis. Conscia. Ideo timeo qꝛ magis pi/
culosum est accedere q̄ȝ abstinere. Si quidē in accessu peri
culosum ē ꝙ hō indigne tractet coꝛpꝰ xp̄i qđ ꝼm ap̄li sentē
tiā graue est. In abstinēdo vero nullū aliud esse videꝛ. nisi
ꝙ homo careret augmento gr̄e qđ ꝯsequereꝛ si nō indigne
sumeret. Ego aūt p̄elegerē decies vel centies carere augmē
to gr̄e q̄ȝ semel indigne tractare. Et ideo securioꝛē ptē repu
to abstinere Rō. Anteq̄ȝ semel indigne sciēter accederes
in eternū deberes abstinere. Sed si in dubio sp abstinētiā
tāq̄ȝ securioꝛē ptē eligere vis cum illud dubiū in hac vita
semꝑ tibi maneat qū vn̄q̄ȝ accedas. Conscientia. Be/
ne moues nescio autē ꝼm hunc modum quando deberem

accedere. Veruntamen minus imputabile reputarē si ho/
mo accederet in tali dubio quādo illud faceret cum ceteris
ex consuetudine ecclesie vel statuto. Ratio. Et si esset mi
nus imputabile sibi nihilominus tamen esset in periculo.
Sed dic an velis ꝑpter insecuritatē illam ⁊ huiusmodi peri
culum semper extra tempus cōmunionis etiam gratia dei
carere. Conscientia. Absit a me tanta dementia. Ra
tio. Ergo vis habere christum ⁊ ipm̄ manducare spiritua/
liter. Consciētia. Propter hoc ꝯmuniter misse audiunt
Rō Cum ergo maius vel saltem non minus sit christū
hr̄e spiritualiter. q̄ȝ sacramētaliter Tū qꝛ sacramētaliter su
mere pn̄t etiā mali. spiritualiter aūt nō nisi boni. Tum qꝛ
sumptio sacramentalis ad spiritualē tanq̄ȝ ad suum finem
ordinata est. Quid est hoc ꝙ ꝑpter indignitatē. insecurita/
tem. timorem vel humilitatem. vel quamcūq̄ȝ aliam causā
vis carere sacramēto. et sacramenti tamen habere effectum
Quid enim rationis est querere finem ⁊ nolle ire per medi/
um. fructum desiderare ⁊ arborem fugere. thesaurū petere
et nolle eum vnacum scrinio recipere. in quo et gratius su/
scipitur ⁊ melius custoditur Conscientia. Non videtur
omnino esse sine ratione si magis cupio christū habere spi
ritualiter q̄ȝ sacramentaliter. Illud est enim simpliciter ne/
cessarium ad salutem. istud non sic. Itē dum conor ad ha/
bendum eum spiritualiter orādo vel alia via. siue ꝯsequar
intentum siue non. non est maius q̄ȝ ante vel nouum peri
culum. Nam si consequar planum est ꝙ ipsa gratia veni/
ens. etiam de indigno dignum facit. Si autem non. saltē
ego non facio irreuerentiā deo et sacramento. quā ille exhi
bet qui sacramentaliter suscipit corpus christi ⁊ christū spi
ritualiter non habet Ratio. Qui non libenter cōmuni/
cat. facile inuenit occasionē abstinendi. sicut scriptum est:
Occasiones querit q̄ vult recedere ab amico. Si ergo vis
expectare donec certa ⁊ omnino secura cōmunices frustra
tecum hactenus disputando laboraui. Nam in principio
nolui certitudinē ꝑmittere, sed sub hoc pacto cōuenimus.

q̄ illud agendū esset ad quō rationabiliora motiua haberē
tur. Nunc ergo vt tendamus ad finē ⁊ apparere possit q̄ʒ ra
tionabile sit hoc motiuū cui sic inniteris. Ponamꝰ hoīem
qui adhibita diligētia ꝑ modulo posse et oportūnitatis sue
sic se ad ꝯmunionē disponit. q̄ nihil scit sibi restare ex debi
to faciendū. Et si quid agendū intelligeret paratꝰ esset nec
vellet negligere solū hoc obstet sibi quia in dubio velut tu
dicis ꝑiculo est q̄ forte est indignus vtrū melius securius ⁊
rationabilius sit talē abstinere q̄ʒ accedere in hoc casu.
Consciētia. Hoc est qd̄ q̄ro. Ratio. Si hunc est melius
abstinere, male consolati essent oēs qui frequenter ꝯmuni/
cant, immo omnes ꝯmunicantes magis ꝑiculosam partē
eligerent. Solis illis exceptis. qui se in statu gratie esse co
gnoscerent ex reuelatione diuina. Etiā tunc omnino ꝑiculo
sum esset fieri sacerdotē. maxime q̄ sepe ad celebrandū esset
ratione officij vel beneficij obligatus. Item cum humano
modo securitas haberi non possit ⁊ ꝑ ꝯsequens nec hoc sa
cramentū. Et etiā statuendo ꝑceptionē quotidianāq̄ʒ mis
sarum celebrationē preciperent vel consulerent hominibꝰ
quod insecurius est, et ꝑ ꝯsequēs ad periculū poneret qd̄
dicere est impiū ⁊ absurdū. Preterea si vis quodlibet opꝰ
omittere nisi sis certus q̄ non pecces in eo. pauca erunt vt
puto q̄ facies. Et mirabile videt̄ si illud dubiū et insecuri/
tas preponderare debēt omnibꝰ motiuis q̄ ad accedenduʒ
possunt inducere. Sed vt de oībus alijs taceā hic volo qd
respondeas. An non debeat homo presertim talis de q̄ ca/
sum posui magis sperare de misericordia dei q̄ʒ ex peccatis
suis diffidere vel timere. Conscīa. Debet oīno ⁊ incom
ꝑabiliter magis, sicut infinite maior est dei pietas/ al's eñ
grauiter peccat ⁊ magnā diuine pietati facit iniuriā. Ra
tio. Et quomodo in hac materia ⁊ casu de quibꝰ ꝯferimus
plus sperat de misericordia dei q̄ʒ de peccatis timeat vel dif
fidat, ille quē plus mouet ad abstinendū solus timor pecca
ti q̄ʒ cōsoletur/ ⁊ ad accededum moueat tota miserationum
domini multitudo/ vbi enim de clemētia maior esset timor

fiducia de indignatione in retrahendo mentem nequaquam preualeret. Illud siquidem inter duo me plus censetur trahere quod plus sequor. Attende igitur ne eam de qua dixi deo irroges iniuriam. dum propter solum illum timorem a cõmunione te remoues et grauius pecces dimittendo quam sumendo. Iuxta sententiã beati Ambrosij in quadam oratione sic dicentis. Graue est quod ad mensam tuam mundo corde et innocentibus manibus non venimus, sed grauius est si de peccatis metuimus et sacrificiũ non reddimus.

Conscientia. Mirabiliter agis mecum que inde mihi accedendi causam elicis vnde ego traho abstinendi motiuum. Et vbi suadebam esse de accessu periculum. tu mihi de abstinendo equalis vel maioris periculi et peccati terrorem inducis. Delectabile autem est sic vinci vbi excluditur timor qui penam habet et tam consolatoria fiducia ministratur. Ratio. Ex quo tibi placent persuasiones huiusmodi accipe et istam. Nonne et istam magis periculosum est eum abstinere quam accedere. quia plura signa habet secundum deo placere quam primum. Conscientia. Esset omnino. Ratio. Ille autem de quo casum posui multa signa habet per celebrationem et cõmunionem deo placere. Primũ quia deus posuit in potestate hominis quod si vult potest suscipere deum quasi diceret. Ecce coram te sum. in me nõ deficit tecum ero si me habere volueris. Secundo quia dedit ei bonam voluntatẽ non peccandi et cõmissa emendandi. Tercio quia dedit ei desiderium cõmunionis et amabilis presentie iesu christi dulcedinisque simul et gratie. Quarto quia delitie iesu christi sunt esse cum filijs hominũ vt per Salomonẽ dicitur. Et cui dubiũ quin ex delitijs essendi cum filijs hominum deus instituerit hoc venerabile sacramentum. vt nedum spiritualem sed etiã corporalẽ sui presentiam exhiberet. Quanta autem ingratitudo, quanta peruersitas diuinis delitijs non dare locum sed miserabiliter denegare. vide nunc si tot habeas signa quibus deo com-

munionem displicere cognoscas. Consciētia. Ego multum scio nisi timerem scrupulū conscientie de peccatis nōdum emendatis. vel ne nimis disposita accedā vel aliquā negligentiam cōmittam. et sic nouum peccatum incurram.
Ratio. Etiam si cetera peccata haberes. nonne magis dignum esset vt dimitteres peccata propter sacramentum quatenus illud posses accipere q̄ꝫ ꝙ propter peccata communionem omitteres. Conscientia. Esset vtiqꝫ. Nam et peccata essent dimittenda etiam si sacramentū non esset institutum. Ratio. Optime dicis. quātomagis ergo dimittenda sunt pro assecutione tanti boni. Si vero habes scrupulum vel dubium. habes iterum quid facias. vt videlicet doleas de quanto hec est culpa tua confitearis saltem ad cautelam. Et ad satisfaciendū submittas te pure iudicio boni confessoris si copiam eius habes vel paratus ad hec quāprimum posses talem habere qui te dirigere valeat in hoc casu. Si autem credis aut times te indispositam. iterum habes quid facias. vt videlicet te q̄ꝫtotius disponere studiose coneris. Si times de negligentia cōmittenda. adhibe diligentiā. et committe te gratie dei. vn̄ cū in omnibꝫq̄ te pn̄t retrahere habeas q̄d agendū sit. Et siquidē illa feceris pro posse tuo sufficit. nec est aliqđ piculū salutis. Etenim q̄ crederet se contritum de peccatis et esset solum attritus. q̄ꝫuis esset indignus et in peccatis. quia tamen faceret qđ in se est. nec indigne sumeret. nec de nouo peccaret mortaliter accedendo Igitur manifestū est ꝙ quandocunqꝫ huic officio vel operi comode ⁊ oportune vacare potes. Nec aliquod canonicum obstat. nullam poteris dimittendi causam habere vel fingere. nisi malitiam vel negligentiam aut pigritiam tuam. que sunt cause irrationabiles ⁊ damnose
Conscientia. Quia dicis si sum indispositus debeo me disponere. Queso vt etiā quo mō id agere debeā disponas Et per quid mens se dispositam possit agnoscere. Ra

tio. Non est omnium vnus disponendi modus. sed alius incipientiū. alius pficientiū. alius perfectorū. Incipiēs et nouiter conuersus ad deum. pbet seipsum. An peccasse se doleat. et confessus sit peccata saltē mortalia. vel saltē q̄ztū in ipso est patus sit ꝯfiteri. penitentiā subire ꝛ satisfacere. ꝛ vtrū habeat bonā voluntatē vitandi peccata ꝛ seruiēdi deo Et an faciat ad hec diligentiā suam p oportunitate loci tē/poris et viriū. Quādiu enim quis in istis deficeret nunq̄z deberet accedere. Deinde pbet an de pximo fuerit in aliq̄ graui peccato. de quo licet in ratione debeat. adhuc tn̄ affe/ctus suus non sit bene purgatus. sed occupata sit fantasia. memoria delectationis ac cōmotōibꝫ pristinis etiā preter voluntatē grauiter inquinata. Et caro adhuc nimis vehe/menter impediat spiritū. Et ei non solū ad deuotionē non seruiat sed rebellet. Qd̄ em̄ ait Bern̄. sup Cantica. sermo/ne. iij. Recenti ad hūc respersus puluere ora sacra ꝯtingēs. Heri tract⁹ de luto. hodie vultu glorie presentaris. Dein/de pbet si non habeat ex culpa vel negligētia sua notabile deuotionis impedimentū. vtpote pollutionē corpis vl' ma gnam distractionē animi. Postremo si non sit nimis indi spositus ad omnem deuotionem etiam preter culpam ꝛ ne gligentiā suā. vtpote si esset grauat⁹ capite. pressus somno lentia aut nimium tediosus. Hec enim sunt p quibus a cō munione est abstinendū quādocūq; nō est alia necessitas Nam in necessitatis articulo. vt in periculo mortis sufficit illa habere primo descripta si ista immediate posita nō pos sunt habere. Proficienti vero qualis debet esse omnis qui sepe aut frequēter cōmunicare proponit. non sufficiūt hec predicta sed tota vita sua debꝫ esse preparatio ad susceptio nem tante rei. precipue in mortificando vicia. fugiēdo va/nitates. et occasiones peccatorum. etiaꝫ leuium ꝛ venialiū occupationesq; non necessarias. in quibus homo potest auerti a seriosa custodia cordis sui. necnon exercendo se in virtutibus. et exercitādo se per meditationem immensum timorem. pfundam humilitatē amorem ardentem. feruēs

desiderium supernorum, inserendo se vulneribus christi. cōpatiendo peccatoribus, ꝯmendando se et credendo sancte matri ecclesie. In nullo de se aut meritis suis sed dei pietate confidēdo. Nam cum constet hoc sacramentū institutū esse in memoriā dominice passionis et mortis, in pign⁹ amoris, in mediū vnionis et incorporationis, et transformationis in christū. Quilibet tanto magis dispositus est quāto plenius mundi concupiscentijs et delectationibus carnis moritur aut mori conatur, et cōmunicando christi passionibus eidem consepelitur in mortē. vt sine me desideret vnum esse cūm christo, sibipsi mori vt christus viuat in eo. q̄tenus possit dicere cum apostolo. viuo autem iam non ego viuit vero in me christus. per quodcunque ergo exercitium homo ad istam amplius ꝓmouetur. sit lectio, oratio, meditatio, predicatio, opus misericordie spirituale vel corporale, per illud ad ꝯmuuionem disponitur. Et ex hoc patet error plurimorum, qui multum affligunt se, ieiunant, orant aut vigilant. etiam intantū quod sensus obruitur, et ab omni deuotione impeditur potius quam promouetur. Et habent aliqua vicia in se vel affectiones carnales vel mundanas que non curant mortificare. vtpote aliquam malam vel scandalosam consuetudinem, amorem vel rancorem ad homīes. complacentiā ad ludos, aut alīas consolatōnes. vel concupiscentiam ad diuitias. que si dimittunt ad tempus nullatenus tamen renunciare ꝓponunt sed promptissime redeunt et quādoque feruentius quam antea. Horum autem cōtemptus, detestatio et mortificatio plus valeret eis et eos magis disponeret quam istis retentis decantatio mille psalmorū. Nonnulli etiam cōmunicaturi tm̄ se volunt abstrahere quod recusant homines in arto positos etiam in necessarijs et salubris expedire quod eum vtique qui sui iuris est et nouit ac potest prodesse misero potius reddit indispositū quam disponit. Qui vero perfecti sunt ita quod iam apprehenderūt ea ad que tendit ꝓficiens pre vehementi desiderio quod habent ad christum, non possunt sustinere eius abstinentiam. Et

quia non possunt eum reuelata facie cõtemplari in gloria. saltem pro consolatione sua nolũt eo modo quo possunt. cui frui presentia aspirant ad amplexus. petunt oscula. videre cupiunt experimentaliter gustare q̃ꝫ suauis est dominus. vt in dulcorẽ suauitatis ⁊ in fortitudine cibi illius ambulent vsqꝫ ad montem domini beatitudinem sempiternã Ad quam consequendam p viatico datum est nobis corpus domini nostri iesu christi. Qui cum patre ⁊ spiritusancto regnat in seculorum secula. Amen.

Explicit tractatus Rationis et Consciẽtie de sumptione pabuli salutiferi corporis domini nostri Jesu christi. Editus per venerabilem magistrum Mattheum de Cracouia sacre theologie professorem studij Pragensis.

KRAKÓW ANTYKW. WÓJTOWICZ 4 IX 2020
AKC. 128
8800 zł.